

Білоус В.С. Соціально-комунікаційний простір – стратегія та модель розвитку освітянської книгозбірні / В.С. Білоус // Науково-інформаційний супровід модернізації та реформування освіти й науки : науково-практичний семінар. ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського. 14 травня 2020 р. – Київ, 2020. Режим доступу: <https://dnpb.gov.ua/ua/naukovi-zakhody/naukovo-informatsiynny-suprovid-modernizatsiyi/>

УДК 027.7:[378:316.77]
orcid.org/0000-0003-2998-4000X

Білоус Валентина Степанівна
Bilous Valentyna Stepanivna
*Вінницький державний педагогічний
університет
імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна, e-mail: vspu.lib@gmail.com*

Соціально-комунікаційний простір – стратегія та модель розвитку освітянської книгозбірні

У статті відображено застосування інформаційно-комунікаційних технологій для ефективної реалізації завдань бібліотеки. Акцентовано увагу на соціально-комунікаційному аспекті бібліотеки закладу вищої освіти, показано основні напрями діяльності щодо гармонізації використання соціально-комунікаційної технології у системі користувач – бібліотека.

Ключові слова: інформаційно-бібліотечний сервіс, інформаційно-комунікаційні технології, наукометричні методи, бібліотека Вінницького педуніверситету.

Социально-коммуникационное пространство - стратегия и модель развития образовательной библиотеки

В статье отражено применение информационно-коммуникационных технологий для эффективной реализации задач библиотеки. Акцентируется внимание на социально-коммуникационном аспекте библиотеки учреждения высшего образования, показаны основные направления деятельности по гармонизации использования социально-коммуникационной технологии в системе пользователь - библиотека.

Ключевые слова: информационно-библиотечный сервис, информационно-коммуникационные технологии, наукометрические методы, библиотека Винницкого педуниверситета.

Social and communal space - strategy and model of development of a higher educational institution

The article reflects the use of information and communication technologies for the efficient implementation of library tasks. The attention is focused on the social-communication aspect of the library of the institution of higher education, the main directions of activity on the harmonization of the use of social-communication technology in the user-library system are shown.

Keywords: information and library service, information and communication technologies, scientometric methods, library of Vinnytsia Pedagogical University.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Реформування освіти, стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій ставлять високі вимоги перед бібліотекою, зумовлюють необхідність зміщення акцентів у функціонуванні бібліотеки, як однієї із інфраструктурних складових закладу вищої освіти. Бібліотекам в умовах розвитку, поширення маркетингу, реклами, політичних технологій, аналітики і консалтингу, дезінформації, інформаційних провокацій, віртуальних перфомансів дедалі складніше відстоювати свої позиції в суспільстві. Такий стан зумовлює пошуки стратегій та нових моделей розвитку бібліотечного інституту, який є одним з основних учасників системи соціальних комунікацій [12, с. 15].

Формування багатовекторного комунікативного простору, в якому користувач отримує право на активну участь у практиках наукового, навчального та культурного діалогу, надає можливість ефективно використовувати інформаційний ресурс та комунікаційні технології, що постійно розвиваються [1]. Використання новітніх технологій та засобів комунікації в бібліотечній галузі спричиняє не лише докорінну трансформацію змісту роботи, а й сприяє перетворенню бібліотеки як одного з традиційних соціальних інститутів на рушій суспільного прогресу, що забезпечує розвиток інформаційного суспільства [7, с. 25]. Набуваючи глобального характеру, інформаційні технології сприяють розширенню комунікацій, формуванню інформаційного поля та соціально-комунікаційного простору бібліотеки. Кожна бібліотека формує власний комунікаційний простір, який є складною системою різноманітних інформаційних потоків і комунікаційних зв'язків: користувач – інформаційний ресурс [6].

Аналіз досліджень. Проблема комунікації, вивчення різноманітних аспектів комунікативної теорії інформатизації культури, освіти, суспільства є важливим напрямом дослідження впливових наукових шкіл. Питанню вивчення місця і ролі бібліотек у соціальних комунікаціях, трансформації діяльності бібліотек під впливом новітніх інформаційно-комунікаційних технологій присвячено чимало наукових конференцій, семінарів. Бібліотека як складна система соціальних комунікацій є предметом уваги низки науковців і практиків бібліотечної справи, серед яких: Н. Веретеннікова, Т. Гранчак, І. Давидова, В. Здановська, Т. Колесникова, О. Лалак, М. Макарова, Л. Поперечна, В. Різун, С. Ростовцев, Л. Трачук, Г. Шипота О. Шкира та інші.

Виклад основного матеріалу. Бібліотека Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського – соціально-комунікаційний комплекс, який в умовах інформаційного суспільства розглядається як складне виробництво інформаційних продуктів і послуг, центром освіти, духовності і психологічного розвантаження. Освітнянська книгозбірня є візитною карткою навчального закладу, робить важливий внесок у життя університету, залучена до багатьох сфер життя навчального закладу, що говорить про її високу популярність та авторитет [4]. Місія бібліотеки – організація та збереження власних і світових інформаційних наукових та освітніх ресурсів, які відповідають науковим та навчальним напрямам в університеті, забезпечуючи інформаційні дослідницькі потреби студентів, викладачів, співробітників університету на принципах доступності, оперативності, інформативності, комфортності.

Відповідно до стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року та визначеної місії бібліотек навчальних закладів працівники бібліотеки:

- формують інформаційні ресурси відповідно до освітніх і наукових потреб користувачів, враховуючи перспективи розвитку освітніх послуг ЗВО;
- створюють й пропонують сучасні інформаційні продукти, послуги, які б максимально задовольнили освітні та наукові потреби користувачів;
- організують, поповнюють і редагують електронний та традиційні каталоги книгозбірні;
- надають послуги з визначення авторського знаку та індексів УДК;
- зміцнюють зв'язки з факультетами, кафедрами для оптимального формування інформаційних ресурсів бібліотеки;

- проводять науково-дослідну й методичну роботу, спрямовану на вдосконалення всіх напрямів діяльності бібліотеки;
- створюють творчі й конструктивні взаємини з бібліотеками інших навчальних закладів та відомств, які б сприяли розвитку корпоративних проєктів і програм;
- забезпечують розвиток бібліотеки, підвищують професійний рівень співробітників відповідно до сучасних вимог і професійних стандартів.

Сьогодні бібліотека ВДПУ – це багатофункціональний заклад, який надає інформаційне забезпечення вільного доступу до інформації. Формування повноцінного інформаційного ресурсу, забезпечення навчального процесу, сприяння здійсненню наукових досліджень та інноваційного розвитку бібліотечної справи – головні завдання бібліотеки.

З метою виконання основних завдань бібліотека реалізує комплекс бібліотечних стратегій, серед яких:

- якість та оперативність інформаційно-бібліотечних сервісів;
- посередництво між ЗВО та світом сучасної інформації;
- забезпечення зручного доступу до сучасних систем знань;
- сприяння формуванню цифрової грамотності користувачів;
- доступність фондів та послуг для всіх категорій користувачів;
- інтеграція бібліотеки в Інтернет-просторі.

Бібліотека ВДПУ – ресурсний центр, який об'єднує бібліотечно-інформаційні функції з ключовими елементами університетських технологічних сервісів, поєднує традиційні та електронні інформаційні ресурси, індивідуальні та корпоративні методи роботи. Щоб залишатися потрібною, привабливою та цікавою для користувачів, бібліотека ВДПУ йде в ногу з часом, вдаючись до найрізноманітніших заходів, розширюючи бібліотечно-інформаційний сервіс. На часі формування позитивного образу бібліотеки в очах користувачів відбувається шляхом надання цілого комплексу інформаційних та бібліотечно-бібліографічних послуг. Для задоволення потреб сучасного користувача, забезпечення оперативного доступу до всіх бібліотечно-інформаційних ресурсів бібліотека освоює і активно впроваджує сучасні інноваційні досягнення в галузі інформаційних, комунікаційних і мультимедійних технологій у бібліотечні процеси. Основний бібліотечний ресурс доступний в електронному каталозі, а віддалений віртуальний користувач є активним читачем бібліотеки.

Серед пріоритетів сучасної бібліотеки – забезпечення вільного та необмеженого доступу до інформації усіх категорій споживачів, особливо науковців та студентів, їхня інтегрованість у веб-простір, комфортність послуг, які може надати бібліотека.

Саме функціонування та впровадження інноваційних технологій дає можливість працювати бібліотеці у дистанційному режимі, що є надзвичайно важливим під час тимчасових незручностей, надзвичайних ситуацій (замінування установи, карантинів). Сьогодні нові випробування перед бібліотеками постали у зв'язку з страшною епідемією коронавірусної інфекції COVID-19.

Однак, незважаючи на виклики сучасності, активна дистанційна робота бібліотеки не припиняється в умовах карантину та самоізоляції співробітників. Адміністрація бібліотеки веде щоденний облік роботи кожного працівника, що фіксується документально (відомість, звіт працівника). В онлайн-режимі проводяться робочі наради, завідувачі відділів звітують про роботу відділів. Бібліотечні працівники підвищують свою професійну кваліфікацію, беруть участь у вебінарах, бібліотечних віртуальних курсах. Здійснюється дистанційна комунікація з директорами ЗВО та наукових бібліотек.

Бібліотека, використовуючи дистанційні технології, змінює та розширює інформаційно-бібліотечний сервіс:

- оновлює та підтримує в актуальному стані сайт бібліотеки http://library.vspu.edu.ua/inform/virtual_dovidka.htm;
- надає довідки та консультації через «Гостьову книгу» віртуальної довідкової служби сайту бібліотеки, соціальні мережі, Viber, e-mail та за телефоном;

- наповнює та забезпечує Інтернет-каталог <http://vdpu.irbis24.org/>
- редагує та наповнює Інституційний репозитарій <https://dspace.vspu.edu.ua/>
- комплектує електронну бібліотеку та відображає в базах даних електронного каталогу;
- здійснює наукометричний та бібліометричний аналіз публікаційної активності вчених університету, проводить редакцію профілів;
- впроваджує нові проекти;
- надає індекси УДК та авторські знаки для наукових публікацій вчених тощо.

Усвідомлюючи важливість часу, бібліотека надалі формує значний масив Інтернет-ресурсів різноманітної направленості, об'єднаних єдиним вікном доступу через веб-сайт бібліотеки. Здійснено адаптивну верстку сайту з метою коректного відображення всіх його сторінок на екранах мобільних пристроїв, залучаючи користувача до комунікаційного процесу.

Вікно в Інтернет-простір найбільш ефективно розкривається через бібліотеку як координатора інформаційних потоків в сучасних науково-освітніх комунікаціях в системі «Користувач-Бібліотека». Успіх бібліотеки ґрунтується на тісному взаємозв'язку з користувачем, вивченні та прогнозуванні його інформаційних потреб. Інформаційно-бібліотечний сервіс освітянської книгозбірні сприяє науковій діяльності ЗВО та включає нові моделі наукової комунікації (Інституційний репозитарій, е-видавництво, електронні колекції та ін.).

З метою популяризації бібліотеки, її продуктів та послуг активно використовуються сучасні комунікаційні технології, інструменти Інтернет-маркетингу, що включає наступні складові: веб-сайт бібліотеки як головний засіб комунікації та інструмент Інтернет-навігації; електронну пошту, миттєві повідомлення, RSS-стрічки, соціальні мережі, блоги, форуми, фото та відеохостінги [11].

Бібліотека вмонтована у соціальний простір університету, тому закономірне виконання низки важливих соціально-виховних функцій, серед яких: інформаційно-комунікативна (духовне зближення близьких за уподобаннями людей); соціоінтеграційна (різнопланова допомога у процесі влиття користувача у соціум). Бібліотечний працівник є посередником між користувачем і інформацією, а бібліотека – комунікаційним каналом, який забезпечує рух документів. Ефективність сприяння інноваціям в значній мірі залежить від стану взаємодії бібліотеки та університету, що функціонують в єдиному інформаційному просторі, виконують стратегічне завдання – забезпечення підготовки освітян на вимогу сьогодення. Сучасний читач являє собою сукупність різних іпостасей: читач, користувач, споживач, аналітик, інформаційний експерт, співтворець та ін. Сьогодні «... формується новий тип читача, фактично партнера бібліотеки, котрий виріс на цифровій культурі і грамотності» [8].

Робота бібліотеки проводиться за такими напрямками, які створюють можливість спілкування з використанням індивідуальних та групових форм комунікації. Комунікативна функція освітянської бібліотеки покликана допомагати в подоланні дефіциту спілкування людей та реалізується в процесі спілкування користувачів між собою, між користувачами і працівниками бібліотеки. З огляду на це, освітянська бібліотека має вибудувати нові типи відносин між бібліотекарем і користувачем, відпрацювати нові навички взаємодії користувача з джерелом інформації [9, с. 13].

Задоволення інформаційних потреб користувачів створює нові способи спілкування, передбачає активну взаємодію бібліотечних фахівців та користувачів як рівних партнерів у діловому спілкуванні. Консультація читача з бібліотечним працівником, залучення його до процесу інформування набуває важливе значення в процесі комунікації. Творче партнерство науковців, викладачів, студентів та бібліотекарів – стратегічний напрям інноваційної діяльності книгозбірні. Позитивні зміни у бібліотеці відбуваються на основі проектного, кадрового менеджменту, ініціативної діяльності персоналу бібліотеки та підтримки ректорату і ректора.

Інноваційні технології, що суттєво покращили імідж бібліотеки, дозволили перейти на нові форми обслуговування, дали можливість не тільки забезпечити максимальний обсяг інформації з вільним доступом до неї, а й створити комфортне інформаційне середовище. До послуг користувачів у бібліотеці функціонують 5 читальних залів, в т. ч. 2 електронні зали на 76 автоматизованих робочих місць. В організації читальних залів бібліотеки всі рішення спрямовані на створення зручного,

комфортного для користувача середовища, будь-яких видів можливого інформаційного сервісу [5, с. 66–67].

Світова бібліотечна практика підтверджує, що в останні роки найбільш трендові послуги пов'язані із підтримкою наукових досліджень. Сьогодні наукові дослідження характеризуються стрімким формуванням нових наукових напрямів, важливістю представлення наукового доробку вчених університету в міжнародних наукометричних ресурсах, що в свою чергу потребує широкої інформованості науковців, високої якості досліджень, академічної доброчесності.

Бібліотека швидкими кроками просувається до того, щоб рівень наданих нею послуг відповідав європейським стандартам, адаптує університетську науку у світовий інформаційний простір, здійснює підвищення публікаційної активності та видимості науковця в системі наукових комунікацій, а також підготовку для ректорату інформаційно-аналітичних матеріалів бібліометричного спрямування.

Спільні зусилля науковців та спеціалістів бібліотеки сприяють розширенню представництва університету українській та світовій науковій спільноті, впливають на покращення наукометричних показників університету. Університетська книгозбірня сприяє підвищенню вебметричного рейтингу. Працівники бібліотеки відбирають актуальну інформацію про індексовані наукові ресурси України, проводять моніторинг показників університету в українській науковій спільноті. Це, зокрема, дані про місце університету в «Консолідованому рейтингу ЗВО України», вебметричні показники сайту університету в міжнародному науковому рейтингу Webometrics та ін. Дана інформація розміщена в методичному модулі бібліотеки «Наукометрія. Базова інформація: аналітичний огляд».

ВДПУ, збільшенню представництва вчених університету в глобальному просторі наукових комунікацій, впровадженню наукометричних та бібліометричних методів дослідження. У бібліотеці ВДПУ наукова робота здійснюється за такими напрямками:

- формування та використання наукового фонду бібліотеки,
- надання доступу до баз даних;
- удосконалення технологій обслуговування користувачів;
- видання науково-допоміжних бібліографій;
- вивчення інформаційного потенціалу раритетних і рідкісних видань;
- створення електронних бібліографічних баз даних;
- інформаційна підтримка наукових досліджень викладацького складу;
- аналітична обробка інформації;
- проектна та видавнича діяльність тощо.

Наукова діяльність бібліотеки реалізовувалася шляхом:

- сприяння науковій та навчально-методичній діяльності кафедр та наукових працівників університету;
- розвитку бібліотечно-інформаційного сервісу на базі електронних залів, локальної мережі бібліотеки та університету;
- формування та організація доступу до Електронної бібліотеки університету;
- зберігання наукових надбань (цифрових колекцій статей науковців університету), створення архіву видань університету.
- бібліографування творчого доробку працівників університету, укладання та видання бібліографічних покажчиків;
- участі у корпоративній каталогізації наукових бібліотек;
- виявлення цінних та рідкісних видань;
- участі у наукових конференціях, семінарах, презентаціях;
- організація науково-методичної та науково-дослідної роботи, спираючись на сучасні тенденції розвитку бібліотечної науки.

Бібліотека допомагає науковцям формувати джерельну базу, надає консультації за напрямками:

- наповнення профілів у Google-академії;

- пошук інформації та формування аналітичних звітів вчених та кафедр на базі національного ресурсу «Бібліометрика української науки» та інших ресурсів наукометричного спрямування;
- пошук інформації та формування звітів про публікаційну активність (цитованість) науковців університету в наукометричній базі WOS;
- консультування з питань реєстрації та використання БД Scopus, використання звітів про індексовані видання в Scopus;
- реєстрація та отримання наукового індексу ORCID, імпорт публікацій з Google-академії в ORCID;
- використання міжнародного наукового ресурсу Index Copernicus.

Бібліотека Педуніверситету отримала доступ до науко метричних баз даних Scopus та Web of Science за кошти держбюджету України за ініціативи МОН України. Провайдером доступу є Державна науково-технічна бібліотека України.

Значну увагу приділено формуванню та актуалізації вебліотеки посилянь «Сайти для науковців». Інноваційні сервіси обміну інформацією дозволяють оперативно поширювати інформацію, виконувати ЕДД на запити користувачів та колег з інших бібліотек. З цією метою активно використовується сайт, електронна скринька, «Гостьова книга», онлайн додаток NextCloud, Google-хмари, соціальні мережі, сервіси мобільних пристроїв.

Бібліотека завершила реалізацію інноваційного проєкту «Бібліотека 2.0». Зроблено перші кроки до формування нового проєкту «Бібліотека без меж. Інклюзивна освіта». Зокрема:

- оновлено та озвучено «Візитку сайту бібліотеки»;
- на сайті бібліотеки, на базі аудіо-фондів медіатеки, сформовано аудіо-полицю художніх творів української та зарубіжної літератури.

Розроблено макет сторінки сайту «Бібліотека без меж. Інклюзивна освіта», на якій поступово будуть публікуватися скорочені аудіо-версії сторінок сайту.

З 2020 р. бібліотека започаткувала проєкт «Наукометричні портрети вчених університету», мета якого – надати комплексну інформацію про наукові інтереси, присутність в основних наукометричних базах даних, публікаційну активність науковців університету.

Важливим напрямом роботи сучасної бібліотеки є соціокультурна діяльність, що включає різноманітні види діяльності бібліотеки – довідково-інформаційну, культурно-просвітницьку, науково-інформаційну. Освітнянська книгозбірня сприяє виробленню ціннісних орієнтацій, впливає на формування інтелектуального та культурного середовища – того особливого ґрунту, на якому спільні зусилля викладачів, студентів та бібліотекарів приносять життєствердуючі плоди. У бібліотеці діє Кодекс корпоративної культури, який визначає етичні норми і принципи у процесі взаємодії із зовнішніми щодо бібліотеки структурами (факультетами університету, науковими бібліотеками, діловими партнерами, громадськими організаціями, засобами масової інформації та ін.).

Бібліотека, як територія формування інтелектуально-творчої особистості є такий інформаційно-бібліотечний простір, багатофункціональний навігатор у соціально-комунікаційному просторі ЗВО, який різноманітними формами і методами бібліотечної роботи сприяє становленню та вихованню майбутнього педагога. Нового змісту й форм набуває культурно-просвітницька робота бібліотеки як засіб комунікації зі студентською аудиторією. Проведення спільних заходів помітно зближує бібліотеку зі студентством. Спільно з радою студентського самоврядування проводяться різноманітні конкурси, квести, раптівки (флешмоби) тощо. Особливе місце в процесі комунікації займає виставкова діяльність. Популярними є така форма роботи, як книжкові інсталяції. Застосовуючи сучасні технології, бібліотека активно впроваджує форму виставкового експонування документів – віртуальну виставку.

Серед нових форм діяльності бібліотеки: клубна та музейна діяльність (книжковий клуб «Автограф», творчий клуб «Креативне рукоділля», літературно-мистецька студія «Гармонія», музейно-виставкова зала раритетних видань).

Дозвіллева функція книгозбірні значно розширяє організацію соціокультурної діяльності шляхом участі у різноманітних міських заходах (День міста, День Європи). Бібліотека організовує виїзні книжкові виставки, інсталяції, проводить майстер-класи, презентує творчі доробки бібліотекарів. Коли бібліотека робить важливий внесок у життя університету, залучена до багатьох сфер життя навчального закладу – це говорить про її високу популярність та авторитет.

У системі комунікаційної діяльності бібліотеки, зокрема наукової, особливе місце займають події комунікації, які є основною технологією формування її репутації та іміджу в сучасних соціокультурних умовах. До числа заходів, що мають ознаку подієвості відносяться конференції, семінари, круглі столи, професійні свята, ювілеї, інтерв'ю, виступи [10].

Велику увагу бібліотека приділяє обслуговуванню людей з особливими потребами, намагаючись допомогти користувачам цієї категорії знайти соціальний захист та успішно інтегруватися у суспільстві. Бібліотека з особливою увагою ставиться до такої категорії, сприяє включенню в життя університету та бібліотеки, надає «пільговий» доступ до інформаційних ресурсів, можливість користуватися «нічним абонементом», проводить консультації для роботи з комп'ютером та Інтернетом, організовує цікаві культурно-просвітницькі заходи, майстер-класи у клубі «Креативне рукоділля» [3, с. 32]. Обслуговування користувачів з особливими потребами передбачає дистанційний доступ до ресурсів бібліотеки.

Взаємодіючи із засобами масової інформації, бібліотека проводить велику комунікаційну роботу, що охоплює інформування про бібліотеку, її діяльність за допомогою різних засобів комунікації та містить у собі загальний процес формування корпоративної культури та іміджу бібліотеки з використанням засобів масової комунікації, поширення інформації за допомогою буклетів, усних виступів або реклами. У бібліотеці діє Кодекс корпоративної культури, який визначає етичні норми і принципи у процесі взаємодії із зовнішніми щодо бібліотеки структурами. Бібліотека тісно працює з обласною організацією національною спілкою краєзнавців, обласною спілкою письменників, Вінницькою Суспільною службою, з бібліотеками різних відомств.

Висновки і перспективи подальших досліджень. На досвіді роботи бібліотеки показано, як реалізується комунікаційна функція освітнянської книгозбірні, формування комунікаційного середовища. Ефективність сприяння інноваціям в навчально-педагогічному процесі в значній мірі залежить від стану взаємодії бібліотеки та ЗВО, що функціонують в єдиному інформаційному просторі і є для студентів єдиним джерелом знань, виконують єдине стратегічне завдання – забезпечити підготовку спеціалістів, які відповідають сучасним вимогам [2, с. 38]. Працівники книгозбірні, за підтримки ректорату, докладають максимум зусиль для того, щоб бібліотека розвивалася та відповідала вимогам сучасного навчального закладу [6, с. 68]. Бібліотека впроваджує нові технології, забезпечує широкий доступ до власних ресурсів, послуг і продуктів, бібліотечному сервісі, виступає навігатором та посередником у сучасній системі інформаційно-комунікативної діяльності. Всі заходи, які виконує освітнянська книгозбірня, мають велике значення у реалізації комунікаційної функції бібліотеки для досягнення взаємодії з цільовими аудиторіями та формування громадської думки про бібліотеку, підвищення її престижу як соціальної інституції [1], готової, незважаючи на будь-які форс-мажорні обставини та виклики сьогодення, здійснювати якісне та оперативне інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу, науково-дослідної діяльності університету та формування сучасного інформаційно-бібліотечного середовища для всіх груп користувачів.

Список використаних джерел

1. Білоус В. С. Бібліотека – різновекторний навігатор у соціально-комунікаційному просторі закладу вищої освіти. *Наукова еволюція досліджень бібліо-інформаційної ноосфери* : Міжнародна науково-практична конференція, Одеса, 19–21 червня 2019 р. Наукова бібліотека ОНУ імені І.І. Мечникова. URL: <http://lib.onu.edu.ua/ukrayinska-naukova-evolyutsiya-doslidzhen-biblio-informatsijnovi-noosferi/>
2. Білоус В. С. Електронна бібліотека вищого навчального закладу як середовище швидкого доступу до інформації. *Електронні інформаційні ресурси: створення використання, доступ* : зб. матер. Республіканської наук.-практ. Інтернет-конф., м. Вінниця, 12–18 квітня 2010 р. Київ : Кондор, 2010. С. 29–39.

3. Білоус В. С. Інклюзивне середовище бібліотеки: стратегія розвитку. *Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами* : зб. матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Вінниця, ВДПУ, 8–9 листопада 2018 р.) / за заг. ред. О. А. Голюк. Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2018. Вип. 1. С. 31–34.
4. Білоус В. С. Престиж і привабливість бібліотечної професії та бібліотеки вищого навчального закладу. *Бібліотека та сучасні тенденції в інформаційному забезпеченні освітньої, науково-дослідної та інноваційної діяльності вищих навчальних закладів* : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 50-річчю НБ ХНУ, 15–16 берез., 2012 / редкол.: О. Б. Айвазян [та ін.]. – Хмельницький : ХНУ, 2012. С. 71–84.
5. Білоус В. С. Формування електронних ресурсів – стратегія розвитку бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. *Електронні інформаційні ресурси: створення, використання, доступ* : зб. наук. пр. міжнародної наук.-практ. конф. / ВНТУ, Вінницька академія неперервної освіти. Вінниця, 2015. С. 59–69.
6. Колесникова Т. Еволюція комунікаційних моделей діяльності бібліотек ВНЗ в умовах інформатизації. *Бібліотечний вісник*. 2013. № 2. С. 17–24.
7. Макарова М. Трансформація змісту бібліотечно-інформаційної діяльності в умовах глобалізації. *Вісник Книжкової палати*. 2018. № 12. С. 25–28.
8. Онищенко О. Бібліотека і «цифрове» покоління: нова ситуація – нові форми роботи. *Бібліотечний вісник*. 2016. № 5. С. 3–6.
9. Освітняська бібліотека в сучасній системі соціокультурних комунікацій : метод. рек. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [авт.-упоряд.: Глазунова С. М., Ніколаєнко Я. М., Сошинська Я. Є. ; наук. ред.: Добко Т. В., Пономаренко Л. О.]. Київ, 2019. 74 с. (Серія «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітнянських бібліотек» ; вип. 22).
10. Поперечна Л. А., Здановська В. П. Подієві PR-комунікації в реалізації комунікаційної стратегії наукової бібліотеки. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Стратегічні завдання розвитку наукових бібліотек* : матеріали Міжнародної наукової конф. (Київ, 3–5 жовт. 2017 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2017. С. 79–82.
11. Ростовцев С. С. Комунікаційна складова інтернет-маркетингу в бібліотечно-інформаційній сфері. *Вісник ХДАК*. Харків, 2015. Вип. 45. С. 189–195.
12. Шемаєва Г. Коеволюційні стратегії розвитку бібліотек. *Бібліотечний вісник*. 2017. № 3. С. 15–19.

References

1. Bilous V. S. Biblioteka – riznovektornyj navihator u sotsialno-komunikatsiinomu prostori zakladu vyshchoi osvity [The library is a multi-vector navigator in the social and communication space of a higher education institution] Scientific evolution of research in the biblio-information noosphere: International scientific-practical conference, Odesa, 19–21 June 2019. URL: <http://lib.onu.edu.ua/ukrayinska-naukova-evolyutsiya-doslidzen-biblio-informatsijnoyi-noosferi/> [in Ukrainian].
2. Bilous V. S. Elektronna biblioteka vyshchoho navchalnoho zakladu yak seredovyshe shvydkoho dostupu do informatsii [Electronic library of a higher educational institution as an environment of fast access to information.]. Electronic information resources: creation of use, access: coll. mater. Republican scientific-practical. Internet conference, Vinnytsia, 12–18 April, 2010. Kyiv : Kondor, 2010. S. 29–39 [in Ukrainian].
3. Bilous V. S. Inkluzyvne seredovyshe biblioteky: stratehiia rozvytku. [Inclusive library environment: development strategy]. Inclusive education as an individual trajectory of personal growth of a child with special educational needs: Coll. materials of the II All-Ukrainian scientific-practical conference with international participation (Vinnytsia, VSPU, November 8-9, 2018). Vinnytsia : Merkiuri-Podillia, 2018. 1. S. 31–34 [in Ukrainian].
4. Bilous V. S. Prestyzh i pryvablyvist bibliotечноi profesii ta biblioteky vyshchoho navchalnoho zakladu [Prestige and attractiveness of the library profession and the library of a higher educational institution]. Library and current trends in information support of educational, research and innovation activities of higher educational institutions: materials of scientific practice. conf., dedicated. 50th anniversary of the National Library of KhNU, March 15–16, 2012.– Khmelnytskyi : KhNU, 2012. S.71–84 [in Ukrainian].
5. Bilous V. S. Formuvannia elektronnykh resursiv – stratehiia rozvytku biblioteky Vinnytskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho [Formation of electronic resources - a strategy for the development of the library of Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynsky]. Electronic information resources: creation, use, access: coll. Science. etc. of international scientific-practical. conf. Vinnytsia, 2015. P. 59–69 [in Ukrainian].

6. Kolesnykova T. Evoliutsiia komunikatsiinykh modelei diialnosti bibliotek VNZ v umovakh informatyzatsii [Evolution of communication models of university libraries in the conditions of informatization]. *Bibliotechnyi visnyk*. 2013. № 2. P. 17–24 [in Ukrainian].
7. Makarova M. Transformatsiia zmistu bibliotechno-informatsiinoi diialnosti v umovakh hlobalizatsii. *Visnyk Knyzhkovoï palaty*. 2018. № 12. P. 25–28. [in Ukrainian].
8. Onyshchenko O. Biblioteka i «tsyfrove» pokolinnia: nova sytuatsiia – novi formy roboty [Library and "digital" generation: a new situation - new forms of work.]. *Bibliotechnyi visnyk*. 2016. № 5. P. 3–6 [in Ukrainian].
9. Osvitianska biblioteka v suchasniï systemi sotsiokulturnykh komunikatsii : metod. rek.[Educational library in the modern system of socio-cultural communications: a method. rivers] Kyiv, 2019. issue 22. 74 p. [in Ukrainian].
10. Poperechna L. A., Zdanovska V. P. Podiiivi PR-komunikatsii v realizatsii komunikatsiinoi stratehii naukovoï biblioteky [Event PR-communications in the implementation of the communication strategy of the scientific library]. *Library. Science. Communication. Strategic tasks of development of scientific libraries: materials of the International scientific conference. (Kyiv, October 3-5, 2017)*. P. 79–82 [in Ukrainian].
11. Rostovtsev S. S. Komunikatsiina skladova internet-marketynhu v bibliotechno-informatsiinii sferi [Communication component of Internet marketing in the library and information sphere]. *Visnyk KhDAK*. Kharkiv, 2015. issue 45. P.189–195 [in Ukrainian].
12. Shemaieva H. Koevoliutsiini stratehii rozvytku bibliotek [Coevolutionary strategies of library development.] *Bibliotechnyi visnyk*. 2017. № 3. P. 15–19 [in Ukrainian].